

Г. І. Ганзбург

Лібрето

ЛІБРЕТО У первіс. значенні Л. (італ. libretto, букв. – книжечка) – брошура кишеньк. формату з опер. текстом, яку розповсюджували серед глядачів театр. вистави; у сучас. побут. – літ. текст опери, оперети, мюзиклу, а також сценарій балету, пантоміми; у наук.-термінол. – словес. текст, котрий при взаємодії з музикою утворює художнє ціле синкрет. або синтет. типу, тобто Л. у широкому розумінні – літ. твір, признач. для співу. До Л. належать тексти всіх літ.-муз. жанрів: опери, оперети, мюзиклу, ораторії, меси, літургії, пасіона, кантати, пісні, романсу, вокал. циклу, мелодекламації. У побут. неправильному значенні, характер. для непрофес. вжитку, Л. – коротке переповідання сюжету опери, оперети, балету (правильно – синопсис). Л. може бути: переробленням для співу літ. твору ін. жанру («Юланта» П. Чайковського за драмою Г. Герца, «Тарас Бульба» М. Старицького за повістю М. Гоголя); новим оригін. твором, спеціально створеним для співу та муз.-сцен. втілення («Роберт-Диявол» Е. Скріба й Ж. Делявіня); компіляцією з фрагментів різних текстів («Німецький реквієм» Й. Брамса). Тому лібретист – той, хто створив, переробив або упорядкував словес. текст спеціально для співу; іноді так називають балет. сценариста (однак у такому випадку слово вживають не в термінол., а метафор. значенні). Існують 3 принципи взаємодії лібретиста й автора музики. Згідно з першим, композитор створює музику на вже існуючому Л. («Бал-маскарад» Дж. Верді на Л. А. Сомма за сюжетом Е. Скріба). Цей принцип зумовлює можливість появи кількох муз. втілень одного Л. Подібна практика була розповсюджена у 17–18 ст., коли працювали такі лібретисти, як О. Рінуччіні, П. Метастазіо, Р. Кальцабіджі. Відповідно до 2-го, лібретист створює Л. на вже існуючу музику (напр., «Життя за царя» Є. Розена на музику М. Глінки). У цьому разі можуть виникати декілька варіантів Л. для тієї самої музики. Такого принципу дотримувалися і перекладачі Л. ін. мовами, зокрема Д. Ревуцький, М. Рильський, Л. Старицька-Черняхівська, М. Бажан, Борис Тен, М. Лукаш, Б. Гнидь. За 3-м принципом – композитор бере на себе функцію лібретиста (С. Гулак-Артемівський, В. Кирейко, О. Бородін, М. Мусоргський, Р. Ваґнер, А. Бойто, Л. Яначек). У театрах 1920–30-х рр. існувала практика перероблення Л. класич. опер з ідеол. причин (напр., «У боротьбі за Комуни» М. Виноградова і С. Спаського на музику «Тоски» Дж. Пуччіні, «Іван Сусанін» С. Городецького на музику «Життя за царя» М. Глінки). Проблематику, пов'язану з Л., вивчає [лібретологія](#).

Рекомендована література

1. O. Sonneck. Catalogue of opera librettos printed before 1800. Washington, 1914. Vol. 1–2;
2. P. Smith. The tenth muse. A historical study of the opera libretto. New York, 1970;
3. A. Gier. Das Libretto: Theorie und Geschichte einer musikoliterarischen Gattung. Darmstadt, 1998;
4. Ганзбург Г. Вокальні переклади лібретних текстів як елемент мистецької історії України // Укр. культура: Пробл. і перспективи. Х., 2004.

Бібліографічний опис:

Лібрето / Г. І. Ганзбург // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-55390>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).